باستاما جىلداعى شي جينپىڭنىڭ دىپلوماتىيا ھىكايالىرى

(باسى 1 ـ بەتتە)

11 ـ ايدىڭ 15 ـ كۈنى فيلولي شارۋا قوجالىعىنداعى جۇڭگو مەن امەريكانىڭ مەملەكەت باشلىقلارىنىڭ دىدارلاشۇىنا بۇكىل الەم نازار اۋدارىدى. كەڭەسۇدىڭ، تۇسكى قوناعاسىنىڭ تۇتاس بارىسىندا بىلەسە اۋدارۋ قولدانىلدى، ەكى ەلدىڭ مەملەكەت باسشىلارى 4 ساعات مۇقيات اڭگىمەلەستى.

تۇسكى قوناعاسىدان بۇرىن بايدەن زۇڭتۇڭ ءتوراعا شي جينپىڭگە قول تەلەفونىنداعى ءبىر سۇراقتىڭ ارنايى كورسەتتى. بۇل ءتوراعا شي جينپىڭنىڭ 1985 ـ جىلى جىڭديڭ اۋداندىق پارتكومىنىڭ شۇجيى مىندەتىن وتەپ تۇرعان كەزىندە سان ـ فرانسيسكوعا ساپارلاي كەلىپ التىن قاقپا كوپىرى الدىندا تۇسكەن ەستەلىك سۇرەتى ەدى. "ءسىز تيتتەي دە وزگەرمەپسىز"! ـ دەدى بايدەن زۇڭتۇڭ. سول ورىندا لەزدە شاتتىق ءۇنى كوتەرىلدى.

قوشتاسار ساتتە بايدەن زۇڭتۇڭ ءتوراعا شي جينپىڭدى اتتاندىرىپ سالدى. ول ءتوراعا شي جينپىڭ وتىرعان ارناۋلى كولىكتى كورگەندە ەرىكسىزدەن "تاماشا ەكەن" دەپ اۋىز جاپىپاي القادى.

ءتوراعا شي جينپىڭ قىزمەتكەرلەرگە كولىك ەسىگىن اشۋدى يشارات ەتتى، بايدەن زۇڭتۇڭ كولىككە باسىن سۇعىپ، مۇقيات شولىپ كوردى.

"جۇڭچي كولىگى، وتاندىق ءونىم"، ـ دەدى ءتوراعا شي جينپىڭ.

قىسقا عانا اڭگىمە ءبىر ۇقساتۋمەن تۇسپالدانعان: جۇڭگو مەن امەريكا ەكى ەلدىڭ تاريحي ماڭدەنيەتى، قوعامدىق ءتۇزىمى، دامۋ جولى ۇقساماعانىمەن، ءوزارا قۇرمەت ەتۋىنە، بەيبىت قاتار تۇرۋىنا، سەلبەسپ تەڭ يگىلىككە كەنەلۋىنە ابدەن بولادى.

ءوزارا قۇرمەت ەتۋ، تەپە ـ تەڭ ءوزارا تيىمدىلىك جەتكىزۋ نەگىزىندە ەكى جاق ءارقايسى سالالارداعى تىلدەسۋدى، سەلبەستىكتى تالقىلاپ، ساياسي دىپلوماتيا، گۋمانيتارلىق اۋىس ـ كۇيىس، الەمدىك باسقارۋ، اسكەري ىستەر حاۋىپسىزدىگى سياقتى سالالاردا 20دان استام ورتاق تانىمعا كەلدى.

"مەن جانە زۇڭتۇڭ مىرزا جۇڭگو ـ امەريكا قارىم ـ قاتىناسىندا رول ۇستاۋشىمىز، حالىق جوننىن، دۇنيە ءجۇزى جوننىن، تاريح جوننىن تۇگەلدەي اۋىر جاۋاپكەرشىلىك ارقالاپ وتىرمىز". بۇل ءتوراعا شي جينپىڭ سىندى وسى ءىرى ەل كوسەمىنىڭ تەرەڭ تولعانىسى مەن تاريحي جاۋاپكەرشىلىك ارقالاۋىن ايگىلەدى.

جەر شارى جەتكىلىكتى ۇلكەن، جۇڭگو مەن امەريكانىڭ ءوز الدىنا جانە بىرگە دامۋىن دا سيعىزا الادى. دۇنيە ءجۇزى جەتكىلىكتى كەڭ، ۇقساماعان مەملەكەتتەر قول ۇستاساتىن سەرىگىن دەربەس، ءوز الدىنا تاڭداۋىنا بولادى.

بايىۋن تاۋى باۋرايىندا، نانحۇدىڭ جاعاسىندا. گۇاڭجوۋ سۇڭيۋان باقشاسىندا قۇستار سايراپ، گۇلدەر جايقالادى.

4 ـ ايدىڭ 7 ـ كۇنى تۇستەن كەيىن ءتوراعا شي جينپىڭ فرانسيانىڭ زۇڭتۇڭى ماكرونمەن "گالستوك تاقپاي" باقشالى اۋلادا سەيلدەپ، جۇرە اڭگىمەلەسىپ، لىڭنان باۋ ـ باقشاسىنىڭ وزگەشە اسەم كورىنىسىن قىزىعا تاماشالادى.

سۇڭيۋان بايىۋن زالىندا ەكى ەلدىڭ مەملەكەت باسشىلارى ەجەلگى اسپاپتا وينالعان «اسقار تاۋ، اعىندى سۇدان» ءالززاتتاندى.

ماكرون قىزىعا كۇيدىڭ اتىن سۇرادى. "بۇل جۇڭگونىڭ بايىرعى زامانىنداعى وتە ادەمى اڭگىمە، مۇندا يۇي بويا مەن جۇڭ زىچيدىڭ اڭگىمەسى ايتىلعان، 'سىرلاس دوس' بەينەلەنگەن، تەك 'سىرلاس دوستار' عانا بۇل كۇيدى تۇسىنە الادى". ءتوراعا شي جينپىڭ قوناقتارعا تانىستىرىپ، تاعى قىزمەتكەرلەرگە ماكرون زۇڭتۇڭعا نوتاسىن بەرۋدى تاپسىردى.

اسقار تاۋ، اعىندى سۇدان سىرلاس دوس نىزدەدى. ۇشان ـ تەڭىز تەرەڭ جۇڭحۋا مادەنيەتى ەل مەن ەل اراسىنداعى بارىس ـ كەلىس جولىن قامتيدى.

ساپارى اياقتاۋ قارسالڭىندا، ماكرون زۇڭتۇڭ مىنالاردى ءبىلدىردى: جۇڭگونىڭ ۇزاق، شۇعىلالى تاريحي مادەنيەتىن ونان ارى ۇعىندىم، وسى زامانعى جۇڭگونىڭ ەل باسقارۋ ۇستانىمى جوننىندەگى تۇسىنىگىم ارتتى. ول تاعى الۋمەتتىك جەلى مەدياىلارىندا ىركەس ـ تىركەس كوپتەگەن ماقالا جاريالاپ، "فرانسيا ـ جۇڭگو دوستىعى جاسىسىن" دەپ القادى.

بيىل جۇڭگونىڭ ەۋروپا وداعىمەن جالپى بەتتىك ستراتەگيالىق سەرىكتەس قارىم ـ قاتىناس ورناتقاندىعىنىڭ 20 جىلدىعى. ءتوراعا شي جينپىڭ ەۋروپا القالار كەڭەسىنىڭ ءتوراعاسى ميچەلمەن، ەۋروپا وداعى كوميتەتىنىڭ ءتوراعاسى ۇوندەرلەيەنمەن كەزدەسكەندە بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: "قازىرگى اۋمالى ـ توكپەلى جاعدايى شيەلەنىسكەن حالقارالىق جاعدايدا جۇڭگو مەن ەۋروپا ودامى قارىم ـ قاتىناسى ستراتەگيالىق ماڭىزعا جانە دۇنيە جۇزىلىك نقپالعا يە، دۇنيە ءجۇزىنىڭ بەيبىتشىلىگىنە، ورنىقتىلىعىنا، گۇلدەنۋىنە سايادى". ءتوراعا ميچەل جانە ءتوراعا ۇوندەرلەيەن مىنالاردى ءبىلدىردى: ەۋروپا وداعى مەن جۇڭگو سەلبەستىگى ءۇزارا تيىمدىلىك جەتكىزەتىن، تەرەزەسى تەڭ سەلبەستىك، ەۋروپا وداعى ـ جۇڭگو قارىم ـ قاتىناسىن ويداعىداي باسقارۋ، ويداعىداي دامىتۋ ەكى جاق حالقارالىنىڭ مۇددەسىنە تىكە سايادى ءارى دۇنيە ءجۇزىنىڭ گۇلدەنۋى مەن حاۋىپسىزدىگىنە دە سايادى.

(2)

"باستان ـ اياق باسقا ورىكەندەپ كەلە جاتقان ەلدەرمەن تىنىستاس، تاعدىرلاس بولادى"

11 ـ ايدىڭ 19 ـ كۇنى سولومون توپ ارالى. جۇڭگو كومەكتەسپ سالىپ بەرگەن دەنە تاربيە الاڭىندا 17 ـ كەزەكتى تىنىق مۇحيت سپورت جارىسى شىمىلدىعىن اشتى.

"جۇڭگو وسى كەزەكتى سپورت جارىسىنىڭ ەڭ ۇلكەن قولداۋشىسى". اشلۋ سالتىندا سولومون توپ ارالىنىڭ زۇڭلىي سوگاۋارە ءارقايسى جاقتارعا العىس بىلدىرگەندە ەڭ الدىمەن جۇڭگونى تىلگە الدى.

7 ـ ايدا سوگاۋارە زۇڭلي جۇڭگوعا ساپارلاي كەلگەندە ءتوراعا شي جينپىڭ مىنانى بىلدىرگەن بولاتىن: "جۇڭگو جاق سولومون توپ ارالى جاقتىڭ 17 ـ كەزەكتى تىنىق مۇحيت سپورت جارىسىن وتكىزۋىنە قولداۋ كورسەتەدى". كەزدەسۋ بارىسىندا، ءتوراعا شي جينپىڭ "تورتكە تولىق قۇرمەت ەتۋ" دەگەندى قولدانىپ، جۇڭگونىڭ تىنىق مۇحيت ارال ەلدەرى جوننىندەگى ساياساتىن ەگجەي ـ تەگجەيلى بايانداۋدا: ارال ەلدەرىنىڭ يەلىك ۇقىعى مەن دەربەستىگىنە تولىق قۇرمەت ەتۋ، ارال ەلدەرىنىڭ ەركىنە تولىق قۇرمەت ەتۋ، ارال ەلدەرىنىڭ ۇلتتىق مادەنيەت داستۇرىنە تولىق قۇرمەت ەتۋ، ارال ەلدەرىنىڭ بىرلەسپ ءۇزىن الۋەتتەندىرۋىنە تولىق قۇرمەت ەتۋ.

جۇڭگونىڭ ءتۇسىنۋى، قۇرمەتتەۋى جانە قولداۋى سوگاۋارە زۇڭلىدى قاتتى اسەرلەندىردى. ول بىلاي دەدى: "جۇڭگومەن دىپلوماتيالىق قارىم ـ قاتىناس ورناتۋ ـــ ءبىز تاۋەلسىز بولعان 45 جىلدان بەرگى ەڭ ماڭىزدى شەشىمىنىڭ ءبىرى".

مەملەكەت مەيلى ۇلكەن ـ كىشى، كەدەي ـ باي، كۇشتى ـ ءالسىز بولسىن، جۇڭگو ءبارىن بىردەي كورىپ، تەپە ـ تەڭ مامىلەدە بولادى. قالىڭ ورىكەندەپ كەلە جاتقان ەلدەردىڭ باسشىلارىنىڭ ءبارى مۇنى شىنايى سەزىنگەن.

9 ـ ايدىڭ 21 ـ كۇنى سيريانىڭ زۇڭتۇڭى باشار اراعا 19 جىل سالىپ جۇڭگوعا تاعى كەلىپ، حاڭجوۋ ازيا سپورت جارىسىنىڭ اشلۋ سالتىنا قاتىناستى.

شيحۋ مەملەكەتتىك قوناق ۇيىندە باشار زۇڭتۇمەن كەزدەسكەندە، ءتوراعا شي جينپىڭ بىلاي دەدى: جۇڭگو جاق سيريانىڭ سىرتتىڭ كىلىگۇىنە قارسى تۇرۇىن، سىڭار جاقتى زورەكەرلىككە قارسى تۇرۇىن، مەملەكەتتىڭ تاۋەلسىزدىگىن، يەلىك ۇقىعىن، تەررىتوريا تۇتاستىعىن قورعاۋىن قولدايدى، سيريانىڭ قايتا قۇرۋ ىستەرىن قانات جايدىرۇىن قولدايدى.

ازيا سپورت جارىسىنىڭ اشلۋ سالتىندا سپورتشىلار الاڭعا كىرگەندە سيريا ۇاكىلدەر ۇيىرمەسى بۇكىل الاڭنىڭ قىزۋ قارسى الۋىنا بولەندى. باشار زۇڭتۇڭ تەبىرەنىپ، جۇڭگونىڭ "ۇلى دا كىشى پەيىل" ەكەندىگىن ايتتى. لىڭىنسى بۇتحاناسىن ەكسكۇرسيالاعاندا باشار زۇڭتۇڭ مەن حانىمى اسمانى مەيماندوس جۇڭگو ساياحاتشىلارى قاۋمالاپ الدى، ءبىر ايەل ساياحاتشى اسمانى "نەتكەن سۇلۋ ەدىڭىز" دەپ القاعاندا، اسما اسەرلەنە جاۋاپ بەرىپ: "سىزدەردىڭ كورىكتى مەملەكەتتەرىڭىز بار عوي"، ـ دەدى.

جۇڭگوعا بارىپ بەيىتشىلىك ءۇمىتىن نزدەيمىز، جۇڭگوعا بارىپ دامۋدىڭ ورايىن قاراستىرامىز، جۇڭگوعا بارىپ دوستىقتىڭ ارقاۋىن شىراتامىز. وسى ءبىر جىلدا، ءتوراعا شي جينپىڭنىڭ بەتپە ـ بەت پىكىر اۋىستىرعانى ەڭ كوپ بولعانى اۋەلگىدەي ورىكەندەپ كەلە جاتقان ەلدەردەگى دوستارى بولدى.

برازيليانىڭ زۇڭتۇڭى لۇلا ءاسلى 3 ـ ايدىڭ سوڭىندا جۇڭگوعا ساپارلاي كەلۋدى جوسپارلاعانىن ەدى، كەيىن جايسىزدانۋ سەبەبىنەن امالسىز ساپارىن كەشەۋىلدەتتى. ءتوراعا شي جينپىڭ حابار تاپقان زامان حال سۇراپ، "زۇڭتۇڭ مىرزانىڭ ەرتەرەك ساۋعەۋىن تىلەيمىن"، ـ دەدى.

ەكى جاق تەز ارادا جاڭا ساپار مەزگىلىن اقىلداسىپ تۇراقتاندىردى. 4 ـ ايدىڭ 14 ـ كۇنى حالىق سارايىنىڭ شىعىس قاقپاسىنىڭ سىرتىندا الاڭدا ءتوراعا شي جينپىڭ لۇلا زۇڭتۇڭعا ارناپ وتكىزگەن قارسى الۋ سالتىندا «جاڭا ءداۋىر» اتتى برازيليا اۋەنى اۋەلەدى. تانىس تا جاقىن اۋەن برازيليا ۇاكىلدەر ۇيىرمەسىنىڭ كوپتەگەن مۇشەلەرىنىڭ كوزدەرىنە جاس الدىردى.

ساپار كەزىندە جۇڭگو مەن برازيليا ساۋداعا قارجى قوسۋ، سيفرلى ەكونوميكا، عىلىم ـ تەحنيكادا جاڭالىق اشۋ سياقتى سالالاردا كوپتەگەن سەلبەستىك حۇجاتتارىنا قول قويدى. شەتەل مەدياالارىنىڭ حابارلاۋىنشا، "ەكى جاقتى كەلىسىم مەن سەلبەستىك جوسپارى لۇلانىڭ چەمودانىن لىق تولتىرعان".

8 ـ ايدىڭ اياق شەننىندە، ءتوراعا شي جينپىڭ افريكا قۇرلىعىنا قادام تاستاپ، "كەمپىرقوساق ەلى" وڭتۇستىك افريكاعا كەلدى.

ءتوراعا شي جينپىڭنىڭ وسى رەتكى ساپارى بريكس ەلدەرى باسشىلارىنىڭ 15 ـ رەتكى دىدارلاسۋى كەزىندە وڭتۇستىك افريكا ورنالاستىرعان بىردەن ـ ءبىر مەملەكەتتىك ساپار. توتەنشە قاربالاس بولسا دا، رامافوسا زۇڭتۇڭ اۋەلگىدەي ارنايى كۇن ءتارتىپ ورنالاستىرىپ، ءتۇن ورتاسىندا اۋەجايعا بارىپ قارسى الىپ، كەلەسى كۇنى ءتوراعا شي جينپىڭگە ارناپ سالتاناتتى قارسى الۋ سالتىن جانە مەملەكەتتىك ساپاردىڭ جۇيەلى قيمىلدارىن وتكىزدى.

8 ـ ايدىڭ 24 ـ كۇنى كەش، يوحاننەسبۇرگ. ءتوراعا شي جينپىڭ مەن رامافوسا زۇڭتۇڭ جۇڭگو ـ افريكا باسشىلارى كەڭەسىن بىرگە باسقاردى، افريكادا تۇرلىشە وڭىرلەردەن كەلگەن ءار ەل باسشىلارى قاتىناستى.

"2013 ـ جىلى مەن جۇڭگونىڭ مەملەكەت ءتوراعاسى بولعانىنان كەيىن، تۇڭعىش ساپارىمدا افريكاعا كەلىپ، شىنايى، بۇكپەسىز، باۋىرمال، ادال بولۋ سىندى افريكاعا باعىتتالعان ساياسات ۇستانىمىن العا قويدىم"، ـ دەدى ءتوراعا شي جينپىڭ تەبىرەنە ەسكە الىپ.

افريكا باسشىلارىمەن تاعى دا توپتىق كەزدەسكەندە، ءتوراعا شي جينپىڭ جۇڭگو جاقتىڭ "افريكانىڭ ونەركاسىپتەنۋىن قولداۋ باستاماسىن" ۇسىنىپ، "جۇڭگونىڭ افريكا اۋىل شارۋاشىلىعىنىڭ وسىزاماندانۋىنا كۇش ۇستەۋ جوسپارىن" اتقارىپ، "جۇڭگو ـ افريكا دارىندىلار باۋلۋ سەلبەستىگى جوسپارىن" اتقارىپ، افريكانىڭ ءبىر تۇلعالانۋ جانە وسىزاماندانۋ ىستەرىنە دەم بەرۋدى قالايتىندىعىن جاريالادى.

ءارقايسى جاقتار مىناعان ۇادەلەستى: كەلەر جىلى جۇڭگودا كەلەسى كەزەكتى جۇڭگو ـ افريكا سەلبەستىك تالقى مىنبەرى ءماجلىسى وتكىزىلەدى.

ءتوراعا شي جينپىڭنىڭ وڭتۇستىك افريكاعا ساپارى جۇڭگو ـ افريكا قارىم ـ قاتىناسىن تاعى دا تەڭ ساتىعا كوتەرۋدى كوزدە ۇستادى، سوندىاي ـ اق بريكس سەلبەستىگىنىڭ جاڭا بەينە كورسەتۋىن، "الەمنىڭ وڭتۇستىگىنىڭ" ىنتىماقتاسىپ ءۇزىن الۋەتتەندىرۋىنىڭ جاڭا جولگە قالىپتاستىرۋىن كوزدە ۇستادى.

ءدال سول 8 ـ ايدىڭ 24 ـ كۇنى تۇستەن بۇرىن يوحاننەسبۇرگ ورىكەندەپ كەلە جاتقان ەلدەردىڭ بىرلەسپ ءۇزىن الۋەتتەندىرۋىنىڭ تاريحي ساتىنە كۇا بولدى ـــ بريكس ەلدەرى باسشىلارى مىنانى ۇيعاردى: ساۋد ارابياسى، ەگيپەت، اراب بىرىككەن امىرلىگى، ارگەنتينا، يران، ەفيوپيا بريكس ۇلكەن شاڭىراعىنىڭ رەسمي مۇشەسى بولۋعا ۇسىنىس ەتىلدى.

"وسى جولعى مۇشە كوبەيتۋ تاريحي سىپاتتى بولدى، ول بريكس ەلدەرىنىڭ ورىكەندەپ كەلە جاتقان ەلدەرمەن ىنتىماقتاسۋ، سەلبەسۋ بەكىمىن ەگىلەدى، بۇل حالقارالىق قوعامنىڭ ارمان ـ تىلەگىنە ۇيلەسەدى، بازارى جاڭادان گۇلدەنگەن ەلدەر مەن ورىكەندەپ كەلە جاتقان ەلدەردىڭ ورتاق مۇددەسىنە ۇيلەسەدى". ءتوراعا شي جينپىڭ جاڭا مۇشەلەرگە ىقلاستى قۇتتىقتاۋ ايتتى. ءار ەل باسشىلارى مىقتاپ قول السىن.

تۇسىنىسىڭ بوگەت بولماس قيان ـ قيىر شەت جاعا، تاتۇلعىڭ قۇپ جاراسار كورشىدەيىن تەڭ قانا. 100 جىلدىق وزگەرىس جەدەل قۇبىلعان تۇستا، ەڭ ۇلكەن ورىكەندەپ كەلە جاتقان ەل بولعان جۇڭگونىڭ وسىزاماندانىدىرۋ قۇرىلىسىنىڭ تابىستارى دۇنيە جۇزىندەگى بىردەي دامۋ، گۇلدەنۋ ارمانى بار مەملەكەتتەر مەن ۇلتتاردى باۋرادى ـــ

ۇەنەسۋەلا زۇڭتۇڭى مادۇرو ىلگەرىندى ـ كەيىندى گۇاڭدۇڭدا، شاڭحايدا، شاندۇڭدا ساپاردا بولىپ، ەكونوميكالىق ەرەكشە رايون قۇرىلىسىنىڭ تابىستى امالىاتىن ۇيىرەنۋدى، ۇلگى الۋدى ءۇمىت ەتتى، ءتوراعا شي جينپىڭ "ۇەنەسۋەلا جاقپەن قاتىناستى تاجىريبەلەردى ورتاقتاسۋدى قالايتىندىعىن" ءبىلدىردى؛

ۇرۇگۋاي زۇڭتۇڭى لاكالله ساپارلاي كەلگەندە ءتوراعا شي جينپىڭ ونىمەن بىرگە ءبىر قىدىرۋ ەكى جاقتى سەلبەستىك حۇجاتتارىنا قول قويۋعا بىرگە كۇا بولدى، لاكالله زۇڭتۇڭ قۇانىشپەن "حالىق سارايى" دەگەن جازۋ باسىلعان قىزىل قارىنداشتى ەستەلىك ەتىپ الدى؛

گوندۇراس زۇڭتۇڭى كاسترو جۇڭگو مەن گوندۇراس دىپلوماتيالىق قارىم ـ قاتىناس ورناتىپ 2 ايدان استام ۇاقىتتان سوڭ جۇڭگودا مەملەكەتتىك ساپاردا بولدى، ءتوراعا شي جيىپىڭ وتكىزگەن قارسى الۋ سالتىندا كاسترو زۇڭتۇڭ اسەرلەنگەندىكىن بالاقايلارعا "جۇرەكشە" قول يشاراتىن جاسادى. ول جۇڭگونىڭ دامۋ جەتىستىكتەرىنىڭ "نزگى نىيەتتى جاندارىدى جەتەرلىكتەي قوزعاۋشى كۇشپەن قاتارىنا قوسىپ، وزىمەن بىرگە كۇرەس جاساۋعا جەتەلەيتىندىگىنە" شىن جۇرەكتەن تەبىرەندى.

(3)

"توڭىرەگىمىز كوشپە كەتە المايتىن كورشىلەر، كورشىنى تابىسقا جەتكىزۋدىڭ ءۇزى وزىڭە كومەكتەسكەنىڭ"

"بۇگىن ءسىزدىڭ 70 جاسقا كەلگەن تۇعان كۇنىڭىز، تۇعان كۇنىڭىزدى تاعى ءبىر رەت قۇتتىقتايمىن. وسى ەرەكشە كۇندە ءسىزدىڭ جۇڭگوعا كەلىپ مەملەكەتتىك ساپاردا بولۋىڭىز ەكى ەل قارىم ـ قاتىناسىنىڭ جوعارى دەڭگەيىن ايگىلەدى ءارى ءسىزدىڭ جۇڭگومەن اسا قويۋ بايلانىسىڭىزدى تاعى ءبىر رەت دالەلدەدى".

5 ـ ايدىڭ 17 ـ كۇنى تۇستەن كەيىن، شانشي قوناق ءۇيى. قوناق پەن قوناق يەسى ورىنعا جايعاستى، ءتوراعا شي جينپىڭ كۇلىمسىرەپ قازاقستانىڭ زۇڭتۇڭى توقايەۋتىڭ تۇعان كۇننىنە نزگى تىلەك ءبىلدىردى.

"راقىمەت". كەزىندە جۇڭگودا ءبىلىم اسىرعان جانە كوپ جىل قىزمەت ىستەگەن توقايەۋ زۇڭتۇڭ جۇڭگو تىلىندە قۇانا جاۋاپ قايتاردى.

چاڭ ـ انداعى قول ۇستاسۋ، التىنتان دا قىمبات قايتا كەزدەسۋ. جاز باسىندا ءتوراعا شي جينپىڭ ورتا ازياداعى 5 ەلدىڭ مەملەكەت باسشىلارىمەن شي ـ اندا باس قوسىپ، تۇڭعىش كەزەكتى جۇڭگو ـ ورتا ازيا باسشىلار ماجلىسىنە قاتىناستى.

بارشانى قۇشاعىنا سيعىزعان، كەڭ پەيىل دە دارقان تاڭ پاتشالىعىنىڭ ۇلگىسىنە ەلىكتەگەن قالاعا كىرۋ سالتى؛ قارسى الۋ قوناعاسىنداعى لياڭجياحى تارىسى، فۇپيڭنىڭ قۇرما ارامى، قوي ەتىنە سورپاسىنا شىلانعان مومى؛ "جايزى جۇڭگو" جازۋى ويىلعان مەملەكەت تارتۋى "حىزۇن"... دەن قويا جاسالعان ورنالاستىرۋلار، تاريحى ۇزاق تا كۇن سايىن تۇرلەنىپ كەلە جاتقان جۇڭگو حيكايالارىن بايانداپ، جۇڭگو دىپلوماتياسىنىڭ سەنىمدىلىكتى دارىپتەپ، بەرەكە ورناتۋ، جاقىننا مەيىرىمدى، كورشىمەن تاتۋ بولۋداي تەرەڭ تيانامىن ايگىلەدى.

"جۇڭگو مەن ورتا ازيانىڭ سەلبەستىگىن تەرەڭدەتۋ ـــ ءبىز وسى ۇرپاق باسشىلاردىڭ بولاشاقتى كوزدەي وتىرىپ جاساعان ستراتەگيالىق تاڭداۋى، ول دۇنيە ءجۇزىنىڭ ۇلكەن اۋقىمنا سايكەسەدى، حالقتىڭ تىلەگىنە ۇيلەسەدى". ءتوراعا شي جينپىڭ باسشىلار ءماجلىسىن وتكىزۋدىڭ تەرەڭ ءمانىن اتاپ ءوتتى: "ءبىز ورتا ازيا ەلدەرىنىڭ جۇڭگونىڭ دامۋ جۇرەدەك پويەزىنە شىعىپ، جۇڭگو ـ ورتا ازيا سەلبەستىگىنىڭ اناعۇرلىم كوركەم بولاشاعىن بىرگە جاراتۋدىڭ شىن ىقىلاسىپەن قارسى الامىز".

باسشىلار ءماجلىسى كەزىندە تاراپتار «شي ـ ان جارناماسىنا» كەلىسىپ، اناعۇرلىم قويۋ جۇڭگو ـ ورتا ازيا تاعدىرلاس ورتاق تۇلعاسىن قول ۇستاسا قۇراتىندىقتارىن جاريالادى.

قوشتاسار كەزدە ءار ەلدىڭ باسشىلارى قولدارىنا كۇرەك الىپ توپىراق قازىپ، 6 ءتۇپ انار اعاشىن بىرگە ەكتى، بۇل 6 ەلدىڭ انارداىڭ دانەدەي تىعىز ىنتىماقتاسقاندىعىنىڭ سىمۋولى.

"ءسىز ۇلى جۇڭگونىڭ جول باستاۋشىسىسىز ءارى ءوڭىردىڭ جانە دۇنيە ءجۇزىنىڭ حاۋىپسىزدىگىن، گۇلدەنۋىن قورعاۋشىسىسىز". وزبەكستاننىڭ زۇڭتۇڭى مىرزيويەۋ ءتوراعا شي جينپىڭگە بىلاي دەدى: "ورتا ازيا ەلدەرى جۇڭگونىڭ باتىستا ياڭگۇان قاماللىنان شىققاندىعى ەڭ ادال كونە كوز دوسى".

"Whoosh"، يندونەزيادا، جاكارتا ـ باندۇڭ جوعارى قارقىندى تەمىر جولىنداعى پويەز وسىلاي اتالدى، شابىت جوعارى قارقىندى پويەزدىڭ زۇلاپ وتكەن داۋىسىنان كەلگەن.

10 ـ ايدىڭ 17 ـ كۇنى تۇستەن كەيىن حالىق سارايىندا ءتوراعا شي جينپىڭ يندونەزيانىڭ زۇڭتۇڭى جوكومەن بىرگە جاكارتا ـ باندۇڭ جوعارى قارقىندى پويەزدىڭ رەسمي قاتىناعاندىعىنىڭ شەمىلدىعىن اشتى. 5000 كيلومەتردەن استام شالعايداعى جاكارتا حالىم ۇوگزالىندا G1137 ـ رەتكى جۇرەدەك پويەزدىڭ جولعا شىعۋىمەن يندونەزيا جوعارى قارقىندى تەمىر جول داۋىرىنە ايناق باستى.

"جاكارتا ـ باندۇڭ جوعارى قارقىندى تەمىر جولى جۇڭگو مەن يندونەزيانىڭ 'ءبىر بەلدەۋ، ءبىر جولدى' بىرگە قۇرۋ سەلبەستىگىنىڭ 'التىن ماڭدايشالىعى'، جۇڭگو جاق يندونەزيامەن تابىستى تاجىريبەلەردى قورىتىندىلاپ، كەيىنگى جوعارى ساپالى ينالىمدى ويداعىداي ىستەپ، جاكارتا ـ باندۇڭ جوعارى قارقىندى تەمىر جول ەكونوميكالىق بەلدەۋىن جەتىلدىرۋدى قالايدى"، ـ دەدى ءتوراعا شي جينپىڭ جوكو زۇڭتۇڭ.

شىعىس وڭتۇستىك ازياداعى تۇڭعىش جوعارى قارقىندى تەمىر جول رەتىندە، جاكارتا ـ باندۇڭ جوعارى قارقىندى تەمىر جولى يندونەزيانىڭ استاناسى جاكارتا مەن ساياحات ايگىلى قالاسى باندۇڭ اراسىنداعى بۇرىنعى 3 ساعاتتان استام ساپاردى 40 نەشە مينۇتقا قىسقارتتى. جوكو زۇڭتۇڭ ونى يندونەزيانىڭ تەز قارقىنمەن دامۋىنىڭ سىمۋولى دەپ قاراپ، كوپ رەت قۇرىلىس ورنىنا ءوزى بارىپ كوزدەن كەشىردى.

"10 جىلدان بەرى كوكتەمدە گۇلدەپ، كۇزدە جەمىس بەرىپ كەلەدى، جۇڭگو مەن يندونەزيانىڭ 'ءبىر بەلدەۋ، ءبىر جولدى' بىرگە قۇرۋ سەلبەستىگى ءۇڭىردىڭ الدىڭعى قاتارىندا ءجۇرىپ، ەكى ەل حالقىنا وراسان زور قۇت ـ بىرىس اكەلىپ، 'ءبىر بەلدەۋ، ءبىر جولدى' بىرگە قۇرۋ حالقارالىق سەلبەستىگىنىڭ ماڭىزدى ۇلگىسىنە اينالدى". ءتوراعا شي جينپىڭ سوزىندە جۇڭگو مەن يندونەزيا سەلبەستىگىنىڭ قوماقتى تابىستارى جوننىندەگى قۇانىشى جەتكىزىلدى.

12 ـ ايداعى حانوي، كوكتەمگىدەي جىلى.

قارسى الۋ سالتىنان رەسمي كەڭەسكە دەيىن، سەلبەستىك حۇجاتتارىدىڭ كورسەتىلۋىنە كۇا بولۋدان شاعىن كولەمدەگى شاي كەڭەسىنە دەيىن... باس شۇجي شي جينپىڭ ۇيەتنام كوممۇنيستىك پارتياسى ورتالىق كوميتەتىنىڭ باس شۇجيى رۋان فۇجۇڭمەن ءالسىن ـ ءالى نىق قول السىن.

ۇيەتنام كوممۇنيستىك پارتياسى ورتالىق كوميتەتى تۇرعان ورىندا، ەكى جاقتىڭ كەلىسكەن 40 نۇسقاعا تاياۋ سەلبەستىك حۇجاتى كورمەگە قويىلدى. بۇل ەكى سوتسيالىستىك دوس كورشى ەلدىڭ وسىزاماندانۋ ايناق السىندا قول ۇستاسا بىرگە ىلگەرىلەگەندىگىنىڭ، ءوزارا قارايلاسقاندىعىنىڭ جاندى دالەلى.

باس شۇجي شي جينپىڭنىڭ حانويداعى ساپارىندا ۇيەتنام جاق ەڭ جوعارى سي كورسەتتى. نويباي اۋەجايىنان تۇسكەن قوناق ۇيگە دەيىن، باتىڭ الاڭنان كەڭەس ورنىنا دەيىن، بارلىق جەر دوستىق تەڭىزىنە اينالدى.

"وسى رەتكى ساپاردىڭ باس شۇجي شي جينپىڭگە تاماشا اسەر قالدىرۋىن ءۇمىت ەتەمىن"، ـ دەدى باس شۇجي رۋان فۇجۇڭ.

"'باس شۇجي رۋان فۇجۇڭنىڭ ۇيەتنام مەن جۇڭگونىڭ دوستىق سۇيىسپەنشىلىگى تەرەڭ، جولداس ۇستىنە باۋىرلاس' ەكەندىگىن قايتا ـ قايتا باسا داڭىپتەۋى ماعان ەڭ تەرەڭ اسەر قالدىردى، بۇل جۇڭگو ـ ۇيەتنام قارىم ـ قاتىناسىنىڭ باستاماسى جانە نەگىزى". باس شۇجي شي جينپىڭ بىلاي دەدى: ءبىز وسى جولدى بويلاي ۇزدىكسىز تاباندىلىقپەن جۇرە بەرسەك، جۇڭگو ـ ۇيەتنام قارىم ـ قاتىناسىندا، ءسوز جوق، جاڭا دامۋعا قول جەتكىزىپ، ەكى ەل حالقىن اناعۇرلىم ويداعىداي باقىتقا كەنەلتە الامىز.

وسى رەتكى ساپار كەزىندە ەكى جاق ستراتەگيالىق ءمان الاتىن جۇڭگو ـ ۇيەتنام تاعدىرلاس قۇرۋعا ءبىر اۋىزدان قولداس بىلدى.

تۇس ـ تۇعانىڭ جاقىن بولاندىعى، كورشى ـ قولاڭ تاتۋ بولاندىعى قالايدى. بيىل ءتوراعا شي جينپىڭنىڭ تاتۋ، ادال، قايىرىمدى، كەڭ پەيىل بولۋ سىندى توڭىرەكتىك دىپلوماتيا ۇستانىمىن العا قويعاندىعىنىڭ 10 جىلدىعى.

وسى ءبىر جىلى ءتوراعا شي جينپىڭ ەل ىشى ـ سىرتىندا كوپ رەت توڭىرەكتەگى ەلدەردىڭ باسشىلارىمەن بارىس ـ كەلىس جاساپ، ىقپالداسىپ، مىناداي ءبىر قيسىندى تەرەڭ بايىمدادى: "ادامزاتتىڭ تاعدىرلاس ورتاق تۇلعاسىن قۇرۋدا، ەڭ الدىمەن، ازياداىن باستاپ كىرىسۋ كەرەك"، "ازيا ءبىزدىڭ ورتاق مەكەنىمىز، توڭىرەگىمىز كوشپە كەتە المايتىن كورشىلەر، كورشىنى تابىسقا جەتكىزۋدىڭ ءۇزى وزىڭە كومەكتەسكەنىڭ".

(جالعاسى 3 ـ بەتتە)